

Analyse

A. Begrippen

I Relaties tussen toonsoorten

Twee toonsoorten (en ook akkoorden) zijn tertsverwant, indien hun tonicatonen een terts verschillen.

Voorbeeld toonsoorten: C groot – E groot; C groot – e klein; C groot – Es groot; C groot – es klein; C groot – A groot;
C groot – a klein; C groot – As groot; C groot – as klein

Voorbeeld akkoorden: C-E-G en AS-C-ES etc.

II Modulatie, tonicalisatie, alteratie

via zoekmachine op www.bestmusicteacher.com gevonden (dat scheelt)

Altereren en moduleren

Simpele genres zoals volks-, kinder- en gelegenheidsliederen, veel popsongs en eenvoudige klassieke stukjes blijven doorgaans in één en dezelfde toonsoort. Wat ingewikkelder melodieën maken evenwel gebruik van meerdere toonsoorten. Om een nieuwe toonsoort te kunnen waarnemen, is het nodig dat er een bepaalde tijd in deze nieuwe toonsoort gemusiceerd wordt; immers: we moeten -al luisterend- de nieuwe toonvoorraad met haar nieuwe toonrelaties kunnen vaststellen. Bovendien moet de oorspronkelijke toonsoort uit het gehoor/geheugen verdrongen zijn, of tenminste op de achtergrond zijn geraakt. Is dat het geval dan spreken we over moduleren. Tussen deze 2 uitersten -één en dezelfde tonica gedurende het gehele stuk(je) versus duidelijke auditieve ervaring van andere tonica('s)- doen zich een aantal nuanceringen voor: soms dreigt de muziek slechts de toonsoort te verlaten, of gebeurt dit inderdaad zonder dat een nieuwe toonsoort wordt bevestigd. Dan lijkt het of de oorspronkelijke toonsoort slechts verrijkt is met 'vreemde', kleurrijke tonen; of kortweg: met **ALTERATIES**.

Terminologie: ALTERATIE en modulatie.

In zowel majeur als mineur-muziek vind je altijd wel verhogingen en verlagingen die niet tot de toonsoort behoren. We kunnen twee situaties onderscheiden:

1. Alteratie

hierbij wordt de toonsoort alleen maar verrijkt en krijgt meer kleur door toevoeging van chromatische elementen. De tonica blijft gehandhaafd. Een **ALTERATIE** heeft vrijwel altijd een leidtoonwerking; een verhoging werkt als een leidtoon naar de bovensecunde, een verlaging als een leidtoon naar de ondersecunde. Zie voorbeeld 1.

2. Modulatie

hierbij is er sprake van een (tijdelijke) verandering van de toonsoort. Een andere toon (bijv. de dominant) neemt de rol van de grondtoon over ('de muziek moduleert naar bijv. de dominant'). Onderstaand - te korte- fragment is een voorbeeld van een modulatie. Het zal echter duidelijk zijn dat er meer moet gebeuren wil je de nieuwe toonsoort ook als een nieuw thuis ervaren. Zie voorbeeld 2.

Tonicalisatie

Tonicalisatie (ofwel uitwijking) is het kortstondig 'tonicaliseren' van een ander akkoord dan de oorspronkelijke tonica. Van belang is het woord 'kortstondig'. In mijn lessen vergelijk tonicaliseren met het gedrag van iemand uit Enschede, die even de grens over gaat, in Duitsland boodschappen doet en weer naar huis gaat. Moduleren is eigenlijk op vakantie gaan in Duitsland: je blijft er langere tijd en je krijgt min of meer een thuisgevoel. Een mooi voorbeeld van **TONICALISATIE** is het begin van Mozarts KV 576, Allegro. Mozart start in D-groot, gaat even naar e-klein en vervolgt met D-groot.

Mozart, KV 576

The image displays two systems of musical notation for Mozart's KV 576. The first system shows the initial measures, starting in D major (D-groot). A red highlight covers the measures where the music modulates to E minor (e-klein). The second system continues from measure 6, starting in E minor (e-klein) and then modulating back to D major (D-groot). Trills (tr) are indicated above certain notes in the first system. The key signature is D major (one sharp).

D-groot..... e-klein.....

e-klein..... D-groot.....

B. Voorbeeld analyse

T: Schumann, Wilder Reiter (Wild Horseman) uit Album für die Jugend (1848) [Naxos: 8.555711]

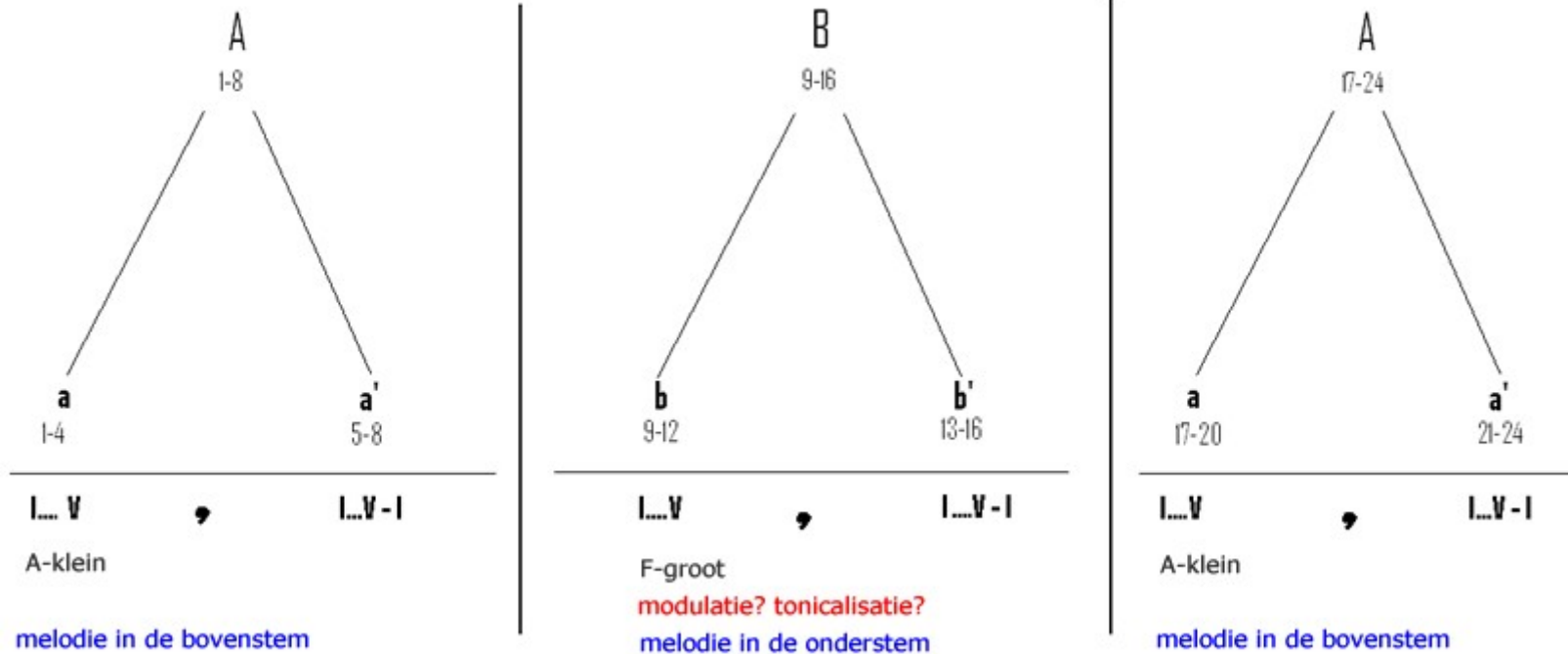
K: A-klein

M: 2/4

V: A-B-A

Vormschema

met dank aan Dries Banierink

Partituur

The Wild Horseman

1 5

6 9

13 17

19 21

The musical score for 'The Wild Horseman' is presented in four systems, each with a grand staff (treble and bass clefs). The piece is in 3/4 time and features dynamic markings such as *mf* (mezzo-forte) and *f* (forte). The first system (measures 1-5) begins with a *mf* dynamic. The second system (measures 6-9) includes a repeat sign at measure 9. The third system (measures 13-17) features a *mf* dynamic at measure 17. The fourth system (measures 19-21) concludes with a double bar line at measure 21.